

JUBILEUMKONGRES

EUROPEES KONGRES GROOT SUCCES

door M.P.J.M. Janssen

Het kongres over het beheer van Europese kustduinen, georganiseerd door de Stichting Duinbehoud in de week van 7 t/m 11 september 1987, is een groot succes geworden. Meer dan 80 deelnemers uit 12 verschillende landen bezochten het volledige weekprogramma. Daarnaast bezochten nog eens 150 à 200 deelnemers de openbare lezingen op maandag, dinsdag en vrijdag. De grote verdienste van dit kongres is geweest dat het de deelnemers de kans heeft geboden om informatie en ervaringen uit te wisselen over de bedreigingen, de bescherming en het beheer van de verschillende duingebieden. Bovendien kon er worden gepraat over een Europese samenwerking op dit punt. Op de slotdag is het initiatief genomen om te komen tot de oprichting van een European Union on Coastal Dunes and related areas om deze Europese samenwerking verder uit te werken.

plaatsen langs de Europese kust zich nog duinkomplexen bevinden.

Op het middagprogramma stond een excursie naar het Haagse duingebied waarover de heer Rijnders een introductie hield. Na een korte busrit werden de deelnemers warm onthaald op een uitgebreide lunch door de Haagse Duinwaterleidingmaatschappij. Daarna konden de deelnemers eindelijk het veld in. Al wandelend werden diverse typen duingebieden bezocht: infiltratiegebieden, droge duingraslanden, struwelen, vochtige duinvalleien en stuivende duinen.

Eerste dag

De eerste dag van het kongres handelde over de abiotische en biotische processen die in het kustgebied plaatsvinden. De vraag die hierbij centraal stond, was hoe het beheer kan inspelen op deze processen en kan bijdragen aan een effectief herstel en bescherming van de duinen. Na een inleiding werden boeiende lezingen gepresenteerd over Europese duinsystemen, zandtransport en duinvorming langs de kust, kustverdediging en duinbeheer, geomorfologie en bodemprocessen, hydrologie en vegetatie, faunabeheer en de gevolgen van klimaatsveranderingen.

Bescherming duingebieden in Nederland en daarbuiten

De tweede dag werd geopend met lezingen over twee belangrijke bedreigingen van de Nederlandse duinen: waterwinning en recreatie. Na de koffie kwam het internationale aspekt van het kongres aan bod. De heer Garcia Novo (Spanje) vertelde over de duingebieden langs de Middellandse Zeekust en de heer Hewett (Groot-Brittannië) vertelde over de verschillende duingebieden langs de Atlantische kust. Het was verrassend om te horen (en te zien) op hoeveel

Overhandiging van het jubileumboek aan de heer Pieters (NMF) door de voorzitter van de Stichting Duinbehoud, de heer Udo de Haes (foto: K. Wijgh).

Menigmaal waren groepjes deelnemers te zien met de neus op de grond om de vegetatie te bestuderen, m.n. in de soortenrijke vochtige duinvalleien. Tussentijds werd over en weer informatie uitgewisseld over de duinen en het beheer daarvan.

's Avonds werden enkele korte, maar interessante voordrachten gegeven over verschillende duingebieden in Europa: de duinen langs de Baltische kust, de Noordzeekust, de Middellandse Zeekust en de Engelse kust. Als sluitstuk van deze avond kwam er een noodkreet vanuit Portugal (Mrs. Martins) om steun bij de bescherming van de laatste duingebieden in Portugal. Met name uit deze laatste lezing, maar ook uit vele andere lezingen en discussies, bleek duidelijk dat de bescherming van de Nederlandse duinen zo slecht nog niet is. Met name de erkenning van de duinen als natuurgebied en de onderkenning van diverse maatschappelijke activiteiten als bedreiging voor die natuur heeft in Nederland een duidelijk breder maatschappelijk en politiek draagvlak dan in het buitenland. Ook werd duidelijk dat, waar we in Nederland (en sommige andere Nooroeuropese landen) discussiëren over optimalisatie van inrichting en beheer van de duinen als natuurgebied het in het buitenland (en met name de Zuideuropese landen) veel meer een kwestie is van het proberen te behouden van de laatste duingebieden.

Excursie naar Noord-Holland

Voor woensdag stonden er weer enkele excursies op het programma. In een lekker najaarszonnetje werden bezoeken gebracht aan het Noordhollands Duinreservaat en het Zwanenwater.

In het Noordhollands Duinreservaat werd een bustocht gemaakt door het gebied, waarbij de verschillende duinlandschappen weer de revue passeerden. Ook werd uitgebreid het duinbeheer toegelicht in relatie tot waterwinning, recreatie en natuurlijke processen. Tijdens een daarop volgende voettocht kon het duinmilieu nog eens van dichtbij worden bekeken.

In het Zwanenwater kwamen diverse beheersmaatregelen voor vochtige valleien aan bod. Enkele experimenten met maaien en begrazen konden uitgebreid worden bekeken (zie elders in dit nummer van DUIN).

's Avonds werd een eerste discussie gevoerd over een samenwerking op Europees nivo voor een betere bescherming en een beter beheer van de kustduinen langs de Europese kust.

Excursie Voorne

Donderdag stond in het teken van de Voorne duinen. In een Hollands weertje met regen en wind werd een fikse wandeling gemaakt door de

vochtige bossen en struwelen. Voor sommige buitenlanders, die de duinen enkel kennen als kale en stuivende zandheuvelds, was het even wennen dat ook dit landschapstype tot de duinen kan worden gerekend. Naast een tocht door de dicht begroeide delen van de Voorne duinen werd ook aandacht besteed aan de zandsuppleties langs het strand voor de kustverdediging, waarbij enkele deelnemers de verleiding niet konden weerstaan om ondanks de harde wind even met de blote voeten het zoute water te proeven.

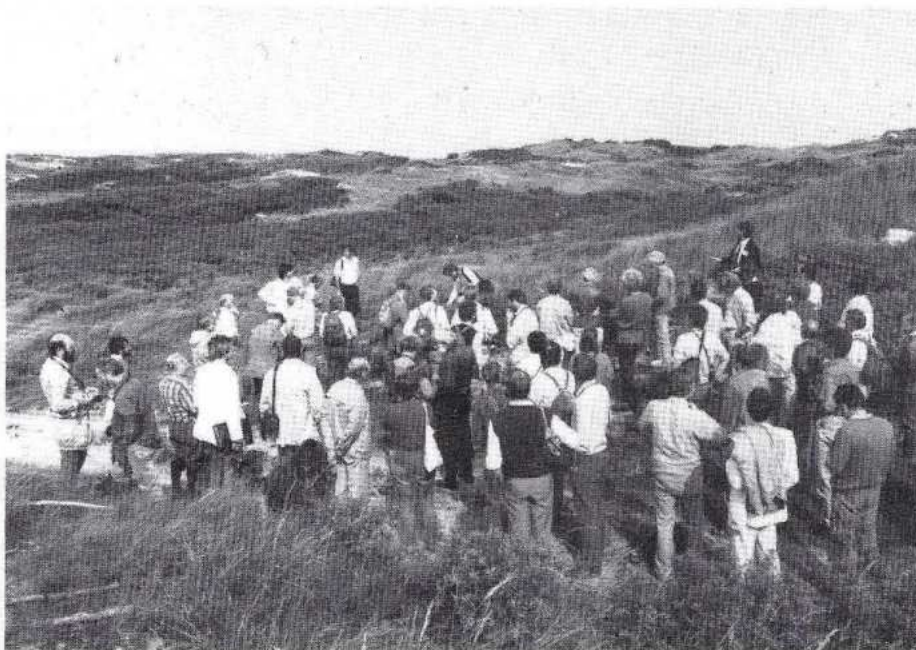
Na een (verlate) lunch waren er nog enkele korte excursies, onder andere naar het zompige Groene Strand met haar zeer rijke vegetatie, waarbij menig deelnemer weer minutenlang met de neus op de grond lag en tal van (auto)ecologische ideeën en ideeën over het beheer van vochtige duinvalleien werden uitgewisseld.

Slotdag

Op vrijdag, de slotdag, stond wederom een serie lezingen op het programma. In de ochtend ging de aandacht naar vier lezingen over de Europese duinen. De heer Poinot (Frankrijk) hield een verhaal over de Franse duinen, de heer Doody (Groot-Brittannië) over de Engelse duinen, de heer Bonnet Fernandez-Trujillo (Spanje) over de Spaanse duinen en de heer Skarregaard (Denemarken) over de Deense duinen. Het was soms boeiend om te zien hoe verschillend de duingebieden langs de Europese kust zijn, maar ook zeer verontrustend om te horen hoe groot de bedreigingen door recreatie en verstedelijking vaak nog zijn.

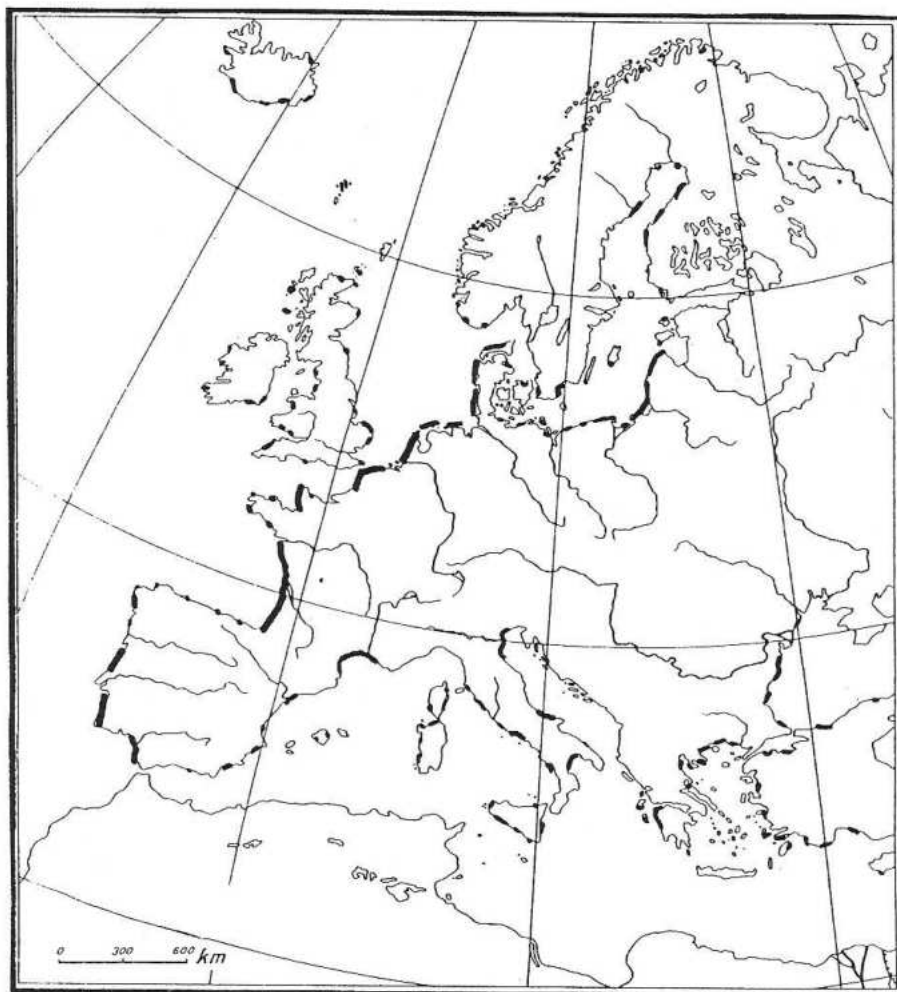
Het middagprogramma werd geopend met een lezing van de heer Salman (secretaris Stichting Duinbehoud) die een uiteenzetting gaf over het ontstaan en de werkwijze van de Stichting Duinbehoud. Daarbij hield hij een vurig pleidooi voor de regeneratie van verschillende duingebieden in met name Zuid-Holland en een stringenter bescherming van het hele duingebied langs de Nederlandse kust via de Natuurbeschermingswet. Elders in dit nummer van DUIN treft U een samenvatting van deze lezing aan.

Minister Braks, die helaas was verhinderd, werd op het kongres vertegenwoordigd door de heer Pieters, hoofd van de Directie Natuur, Milieu en Faunabeheer. Deze opende zijn toespraak met de felicitaties richting

Excursie in Meyendel: voorbeelden van problemen bij het beheer van duingebieden (foto: K. Wijgh).

Stichting Duinbehoud vanwege haar 10-jarig bestaan. Daarna ging hij in op de grote waarde van het Nederlandse duingebied, ook internationaal, en de noodzaak om hiervoor een passend beleid te ontwikkelen. Een eerste stap hiertoe is een betere planologische bescherming van de duinen, die in samenwerking met lagere overheden tot stand zal moeten komen. Andere middelen zijn de toepassing van de Natuurbeschermingswet en de oprichting van Nationale Parken. Bij dit laatste benadrukte de heer Pieters nogmaals dat de hoofddoelstelling van een Nationaal Park natuurbescherming is en dat recreatief gebruik van nationale parken zich aan deze hoofddoelstelling zal moeten aanpassen. Bij het ontwikkelen van een passend beleid ter bescherming van de duinen gaat het volgens de heer Pieters echter niet alleen om het veiligstellen wat nu aanwezig is. Minstens zo belangrijk is het voeren van een samenhangend beheer, b.v. door het samenvoegen van beheersgebieden en het gezamenlijk opstellen van beheersplannen. Een dergelijk integraal beheer wordt des te meer noodzakelijk nu reële mogelijkheden in zicht komen voor regeneratie van m.n. vochtige duinvalleien. De heer Pieters besloot zijn toespraak met een welgemeende ondersteuning van het initiatief om te

De belangrijkste duingebieden in Europa (uit: J.M. Gehu, 1985. *European dune and shoreline vegetation*. Nature and Environment Series 32, Council of Europe, Strasbourg).

Vele belangstellenden woonden het kongres bij (foto: K. Wijgh).

komen tot de oprichting van een Europese Unie ter bescherming van de duinen.

In de theepauze kreeg de heer Pieters als eerste het jubileumboek "Duinen, van zand tot landschap" van de Stichting Duinbehoud aangeboden; een schitterend boek met tekst en foto's over de Nederlandse duinen (voor bestelling zie de rubriek "duinwinkel").

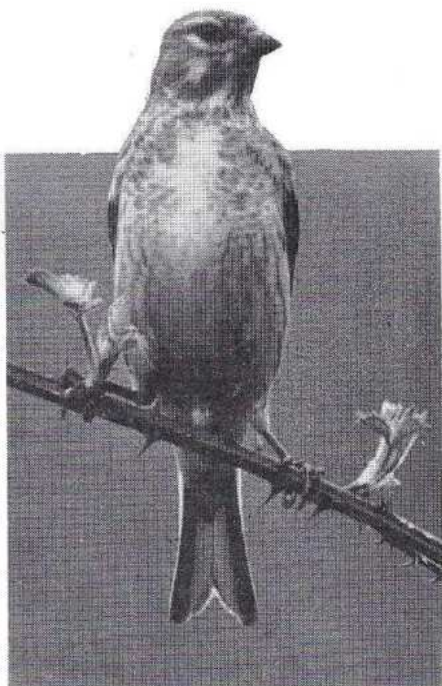
Na de pauze stonden er nog twee lezingen op het programma over een dynamische aanpak van het duinbeheer. Een aanpak die zich kenmerkt door een gerichtheid op processen in plaats van op de bescherming van afzonderlijke soorten. In de eerste lezing werd in theorie besproken hoe een beheerder kan inspelen op de abiotische en biotische processen die in het duinmilieu plaatsvinden. In de tweede lezing werden enkele voorbeelden uit de praktijk van een dergelijke aanpak besproken, waarbij gebruik werd gemaakt van de ervaringen die de deelnemers in de voorgaande dagen hadden opgedaan.

Europese samenwerking

De afsluiting van het kongres werd uitgesproken door de voorzitter van de Stichting Duinbehoud, de heer Udo de Haes. In deze slottoespraak benadrukte de voorzitter nogmaals het grote succes van het kongres en maakte hij, na het uitspreken van de slotresolutie (zie kader), het initiatief bekend voor de oprichting van de European Union for Coastal Dunes and related areas (EUCD). Een Europees samenwerkingsverband dat zich bezig zal gaan houden met de informatie-uitwisseling over en de bescherming van de duinen langs de Europese kusten en van gebieden die daar een directe relatie mee hebben, zoals bijvoorbeeld de zoutmoerassen in de Coto Doñana. De definitieve oprichting is gepland op een volgend duinkongres in maart 1989 te Sevilla (Spanje), maar al voor die tijd zal gestart worden met de opzet van een netwerk van korrespondenten en de uitgave van een nieuwsbrief.

De verrichtingen van dit kongres (voordrachten, posters, slotresolutie) zullen worden gepubliceerd in een speciaal symposiumverslag (verschijning medio 1988), wat eenieder de gelegenheid geeft om een en ander nog eens rustig door te nemen.

Marc Janssen is bestuurslid van de Stichting Duinbehoud en was betrokken bij de organisatie van het Europees duinkongres.

Lezingen over duinbeheer en -beleid vormden een belangrijk bestanddeel van het kongres (foto: K. Wijgh).

Slotresolutie

Deze Europese Conferentie over het beheer van kustduinen, met deelnemers uit 12 landen, bijeen van 7 t/m 11 september 1987 te Leiden in Nederland, verklaart:

- ** dat de kustduingebieden in Europa met hun grote diversiteit een hoge ecologische waarde vertegenwoordigen;
- ** dat integrale instandhouding van deze gebieden moet worden nagestreefd vanwege hun waarden, maar ook vanwege hun functies voor de samenleving;
- ** dat in het bijzonder die functies worden bedoeld die geen schade toebrengen aan de ecologische waarde, maar zelfs kunnen bijdragen aan hun behoud; ontwikkeling en regeneratie; deze functies omvatten natuurgerichte recreatie en toerisme;
- ** dat zo'n instandhouding in de eerste plaats moet worden gewaarborgd door planologische maatregelen en juridisch instrumentarium, en in de tweede plaats door beheersmaatregelen die gebaseerd zijn op ecologische criteria;
- ** dat het beheer zich moet richten op karakteristieke patronen en processen op het biotisch én het abiotisch nivo;
- ** dat voor dit doel Europese samenwerking hoogst wenselijk is;
- ** dat de oprichting van een onafhankelijke Europese unie voor de bescherming van kustduinen en daaraan gerelateerde gebieden krachtig wordt aanbevolen (te noemen: European Union on Coastal Dunes and related areas, EUCD);
- ** dat de activiteiten van deze unie o.a. moeten bestaan uit:
 - de uitwisseling van informatie in de vorm van een nieuwsbrief en basisdocumenten over de duinen;
 - het opstellen van een lijst met gebieden van speciaal ecologisch belang en landschappelijke schoonheid;
 - het organiseren van conferenties, werkbijeenkomsten en excursies;
 - het ondersteunen van activiteiten die gericht zijn op de bescherming van de verschillende duingebieden;
- ** dat de EC-commissie in Brussel wordt aanbevolen om een speciale directie voor de duinen op te richten die alle belangrijke aspecten voor de bescherming van de duinen coördineert;

en vraagt de Organisatie Commissie en alle deelnemers om ruime bekendheid te geven aan deze resolutie.